

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 602/2023-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K1-41P/82/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K1-41P/82/2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Košice **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. K1-41P 82/2021 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **4 750 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Košice **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Košice **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **699,57 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 602/2023 z 9. novembra 2023 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú mu 5. októbra 2023, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 41 ods. 4, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. K1-41P/82/2021 (v spojení s konaním Okresného súdu Košice I sp. zn. 18P/129/2014).

2. Ústavný súd na tomto považuje za vhodné ozrejmiť, že od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 18m ods. 1 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov sa Okresný súd Košice I od 1. júna 2023 označuje ako Mestský súd Košice. V zmysle § 3 ods. 5 písm. c) Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) je na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Košiciach príslušný Krajský súd v Prešove. Zohľadňujúc uvedené zmeny súvisiace s nadobudnutím účinnosti novej súdnej mapy, ústavný súd používa ďalej v texte skrátené označenie „okresný súd“ pre Okresný súd Košice I a „krajský súd“ pre Krajský v Košiciach, pokiaľ ide o ich postup v konaní do 31. mája 2023.

3. Z ústavnej sťažnosti a obsahu ďalšieho spisového materiálu a vlastnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu bolo zistené, že sťažovateľ – otec maloletého dieťaťa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý [REDAKOVANÉ]“), podal 18. augusta 2014 na bývalom okresnom súde) návrh na úpravu výkonu rodičovských práv k maloletému dieťaťu, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 18P/129/2014. V predmetnom konaní rozhodol okresný súd rozsudkom sp. zn. 18P/129/2014 z 15. apríla 2019 v spojení s viacerými opravnými uzneseniami o zverení maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov so striedaním v týždňových intervaloch a s osobitnou úpravou styku počas prázdnin. Proti rozsudku okresného súdu podali odvolanie obaja rodičia, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 8Cop 13/2021 zo 17. marca 2021 tak, že rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil. Sťažovateľ proti rozhodnutiu súdu druhej inštancie podal dovolanie, v ktorom namietal, že mu pred vynesením rozsudku odvolacieho súdu nebolo doručené podanie matky, na ktoré sa odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia odvolal. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 6Cdo 21/2021 z 24. februára 2022 zrušil dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd následne uznesením sp. zn. 8CoP 91/2022 z 5. septembra 2022 zrušil rozsudok okresného súdu sp. zn. 18P/129/2014 z 15. apríla 2019 v spojení s opravnými uzneseniami a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

3.1. Okresný súd 11. októbra 2022 rozhodol uznesením o spojení konania vedeného pod sp. zn. 18P/129/2014 s konaním vedeným na tomto súde pod sp. zn. 41P/82/2021, ktoré sa začalo na návrh matky maloletého dieťaťa. Matka maloletého dieťaťa navrhla zmenu úpravy výkonu rodičovských práv tak, aby bol maloletý [REDAKOVANÉ] zverený do jej výlučnej starostlivosti. Súčasťou tohto návrhu bol aj návrh na nariadenie neodkladného opatrenia na zverenie maloletého [REDAKOVANÉ] do osobnej starostlivosti matky. Okresný súd uznesením sp. zn. 41P/82/2021 z 22. septembra 2021 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým zveril maloletého [REDAKOVANÉ] do osobnej starostlivosti matky a o styku sťažovateľa s maloletým rozhodol tak, že tento je oprávnený stretávať sa so synom každý nepárny týždeň v roku od piatku od 18.00 h do nedele do 18.00 h. Týmto rozhodnutím zásadným spôsobom zasiahol do rodičovských práv sťažovateľa a významne obmedzil jeho styk s maloletým [REDAKOVANÉ] na minimum v podobe dvoch dní styku za dva týždne, pričom styk otca so synom počas prázdnin nijakým spôsobom neupravil. Sťažovateľ podal proti rozhodnutiu okresného súdu o nariadení neodkladného opatrenia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn.

7CoP 147/2021 z 13. januára 2022 tak, že uznesenie súdu prvej inštancie o nariadení neodkladného opatrenia z 22. septembra 2021 potvrdil.

3.2. Sťažovateľ v konaní podal opakovane návrhy na nariadenie neodkladného opatrenia (úprava styku počas vianočných a letných prázdnin, pozn.), pričom jeho návrhy boli konajúcim súdom zamietnuté. Tiež sa niekoľkokrát pokúsil dosiahnuť dohodu s matkou maloletého dieťaťa o širšom rozsahu styku, avšak neúspešne. Zdôrazňuje, že na zatiaľ jedinom uskutočnenom pojednávaní 27. apríla 2023 konajúci súd vyslovil nevyhnutnosť znaleckého dokazovania, avšak znalkyňu do konania ustanovil až 4. augusta 2023. Následne 25. septembra 2023 bol na žiadosť sťažovateľa do konania pribratý tlmočník s cieľom umožnenia znaleckého dokazovania, keďže otec neovláda slovenský jazyk na úrovni nevyhnutnej pre dosiahnutie cieľa znaleckého dokazovania. Napadnuté konanie je podľa názoru sťažovateľa poznačené zbytočnými priet'ahmi, keď vo veci konajúci súd počas dvoch rokov uskutočnil jediné pojednávanie a dosiaľ vo veci meritórne nerozhodol.

4. Sťažovateľ namieta, že mestský súd svojou nečinnosťou a zdĺhavým postupom zapríčinil zbytočné priet'ahy, čím zároveň dochádza k výraznému obmedzeniu styku otca a maloletého dieťaťa. Okrem vyslovenia porušenia základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru žiada, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov. Súčasne sa domáha priznania primeraného finančného zadost'učinenia v sume 35 000 eur a náhrady trov konania.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie mestského súdu:

5. Mestský súd vo svojom vyjadrení k obsahu ústavnej sťažnosti opísal chronologický priebeh napadnutého konania od 23. augusta 2021 a uviedol, že konanie o návrhu na zmenu úpravy práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu a na nariadenie neodkladného opatrenia vedené pod sp. zn. 41P/82/2021 bolo Okresnému súdu Košice I (pôvodne príslušný súd, pozn.) doručené 23. augusta 2021 a pridelené sudkyňi [REDAKOVANÉ]. Samotná dĺžka konania je spôsobená aj tým, že súd v priebehu konania viackrát rozhodoval o neodkladných opatreniach a na základe podaných odvolaní viackrát predkladal spis odvolaciemu súdu na rozhodnutie, na základe čoho bolo potrebné vykonať aj procesné úkony zo strany prvoinštančného súdu. Zhodne s tvrdením sťažovateľa v ústavnej sťažnosti uviedol, že vo veci bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie a na základe toho, že právny zástupca otca, ktorý požiadal o ustanovenie tlmočníka pre tie úkony znaleckého dokazovania, pri ktorých bude znalkyňa konať s otcom, keďže je cudzím štátnym príslušníkom a nerozumie dobre po slovensky, súd pribral do konania tlmočníka.

6. Z prehľadu procesných úkonov mestský súd konštatoval nečinnosť, a to v období od januára 2022, keď bol spis vrátený z odvolacieho súdu, do mája 2022 (4 mesiace), keď súd rozhodol o návrhu otca na nariadenie neodkladného opatrenia, a od októbra 2022, keď bol spis vrátený z odvolacieho súdu, do januára 2023, keď bol nariadený termín pojednávania.

7. Podpredsedníčka mestského súdu na záver uviedla, že sťažovateľom žiadané finančné zadost'učinenie je neprimerane vysoké, a navrhla ústavnému súdu, aby v prípade vyslovenia,

že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v primeranej lehote porušené bolo, priznal nižšie ako žiadané finančné zadosťučinenie.

II.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojej replike vyjadril nesúhlas s tvrdením mestského súdu týkajúcim sa trvania súdneho konania vo veci. Vytýkal, že sa mestský súd vo svojom vyjadrení obmedzil len na opis priebehu konania, ktoré začalo 23. augusta 2021, a nie na konanie ako celok, keď z ústavnej sťažnosti sťažovateľa a aj zo samotného vyjadrenia mestského súdu je zrejmé, že konanie vedené pod sp. zn. 41P/82/2021 je spojeným konaním konania sp. zn. 41P/82/2021 a konania sp. zn. 41P/60/2022, ktoré bolo pôvodne vedené na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 18P/129/2014 a ktorému bola následne po zrušení rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/13/2021 zo 17. marca 2021 dovolacím súdom a po následnom zrušení rozsudku Okresného súdu Košice I sp. zn. 18P/129/2014 z 15. apríla 2019 pridelená nová spisová značka (41P/60/2022). To podľa sťažovateľa znamená to, že vo veci starostlivosti o mal. [REDAKOVANÉ], ktoré začalo pred 9 rokmi a takmer 4 mesiacmi, nebola dosiaľ nastolená právna istota.

9. Opakujúc dôvody ústavnej sťažnosti, sťažovateľ neakceptoval, že dĺžka konania, ktoré v ponímaní mestského súdu začalo 23. augusta 2021, je ovplyvnená potrebou rozhodovania o neodkladných opatreniach. Túto obranu nemôže akceptovať. Podľa jeho názoru uznesením z 22. septembra 2021 súd zásadným spôsobom obmedzil sťažovateľovu možnosť podieľať sa na výchove svojho syna a starostlivosti o neho, a styk s ním obmedzil na 2 dni každý druhý týždeň. Napriek tomu, že takýto stav, keď neodkladným opatrením vydaným bez zistenia skutočného stavu veci len na základe osvedčených skutočností bolo zasiahnuté do jeho práva na vedenie rodinného života a do jeho práva na výchovu a starostlivosť o svoje dieťa, vyžadoval zo strany súdu osobitne efektívne, sústredené a rýchle konanie a okresný súd na tieto požiadavky nereflektoval, bolo legitímnym záujmom sťažovateľa usilovať sa o zmenu neodkladného opatrenia, prinajmenšom v podobe rozšírenia styku s jeho mal. synom.

10. Pokiaľ teda mestský súd oponuje početnosťou úkonov vykonaných od 23. augusta 2021, sťažovateľ pripomína, že zmyslom a účelom súdneho konania nie je vykonávanie čo najväčšieho počtu úkonov bez ohľadu na ich efektívnosť, ale odstránenie právnej neistoty účastníkov konania, čo v prípade konaní vo veciach starostlivosti o mal. deti, ktoré sú konaniami, v ktorých sa rozhoduje o základných právach účastníkov vzťahujúcich sa na ich rodinný a súkromný život, platí osobitne, keďže akákoľvek neefektívnosť a nečinnosť v takýchto konaniach prináša so sebou nezvratné dôsledky pre tieto práva a častokrát nenapraviteľným spôsobom tieto základné rodinné vzťahy ovplyvňuje.

11. Na záver sťažovateľ uviedol, že pokiaľ vo svojej ústavnej sťažnosti označoval konanie vedené na Mestskom súde Košice sp. zn. K1-41P/82/2021, išlo o označenie, ktorým sa rozlišovali jednotlivé spisové značky konaní vedených na súdoch, ktoré v súčasnosti tvoria Mestský súd Košice. Správne označenie konania, v ktorom dochádza k porušovaniu práv sťažovateľa, je sp. zn. 41P/82/2021.

12. Na okraj sťažovateľ poznamenal, že vo svojej ústavnej sťažnosti sa zmienil o tom, že proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/124/2023 z 8. júna 2023 podal ústavnú

sťažnosť, ktorá bola prijatá na ďalšie konanie uznesením ústavného súdu sp .zn. II. ÚS 454/2023 z 11. októbra 2023.

III.

K ústnemu pojednávaniu

13. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že došlo k porušeniu jeho namietaných práv označených v bode 1 tohto nálezu postupom mestského súdu v napadnutom konaní o úprave pomerov rodičov k maloletému dieťaťu začatom v roku 2014, pričom jeho hlavná argumentácia spočíva v nekonaní mestského súdu (predtým okresného súdu), keď dĺžka konania o úprave rodičovských práv k maloletému dieťaťu tvoriaca spolu deväť rokov bez akýchkoľvek pochybností predstavuje mimoriadne hrubý a bezdôvodný zásah do jeho práv sťažovateľa.

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

16. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

17. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky ESLP vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

18. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne zložité, pretože konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností tvoria štandardnú a pomerne

početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Pokiaľ však ide o hľadisko skutkovej zložitosti veci vzhľadom na charakter napadnutého konania, ambivalentné vzťahy rodičov maloletého [REDAKOVANÉ] aj jeho vyjadrenia pri pohovoroch s kolíznym opatrovníkom (k tomu vyjadrenie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice z 10. novembra 2023 podané v konaní sp. zn. II. ÚS 454/2023), a tým aj zložitejšie dokazovanie vrátane dokazovania znalcom, ako aj nutnosť pribratia tlmočníka (neznalosť slovenského jazyka otca – sťažovateľa, pozn.), je nutné konštatovať určitý stupeň skutkovej náročnosti. V kontexte uvedeného ústavný súd opakovane pripomína, že pri posudzovaní označeného kritéria prihliadal aj na povahu konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletého dieťaťa a jeho osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s výnimočnou starostlivosťou i promptnosťou vykonávania procesných úkonov (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02, I. ÚS 368/2021, rozsudok ESĽP vo veci Fiala proti Českej republike z 18. 7. 2006, bod 76, porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004), a to práve v záujme rozvíjania, resp. obnovy vzťahu dotknutého rodiča so svojím dieťaťom.

19. V správaní sťažovateľa ústavný súd nezistil také závažné skutočnosti, ktoré by zásadne negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania. Uplatňovanie procesných nárokov vrátane využívania zákonných opravných prostriedkov zo strany sťažovateľa proti rozhodnutiam vydaným okresným súdom, resp. od 1. júna 2023 mestským súdom, nemožno považovať za také správanie, ktoré by samo osebe spôsobovalo zbytočné prieťahy. V súlade s platnou judikatúrou ESĽP sťažovateľovi nemôže byť vytýkané uplatnenie procesných prostriedkov (riadne a mimoriadne opravné prostriedky, námietka zaujatosti, zmena právneho zástupcu, návrhy na dokazovanie a pod.), ktoré mu na ochranu jeho práv poskytujú vnútroštátny právny poriadok. Na druhej strane však nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prieťahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok ESĽP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 Dostál proti Českej republike, § 220).

20. Pomerne dichotomicky však pôsobí správanie sťažovateľa, keď z meritórneho rozsudku okresného súdu okrem iného vyplýva, že sa síce domáha zverenia maloletého dieťaťa do svojej osobnej starostlivosti, ale pre prípad zamietnutia jeho návrhu v podaní datovanom 8. júna 2020 navrhol alternatívne rozhodnutie o prípadnom rozšírení styku so svojím maloletým synom, ktoré na pojednávaní 7. júna 2022 zoberal späť, a okresný súd uznesením č. k. 31 P 260/2018-648 zo 7. júna 2022 v tejto časti napadnuté konanie zastavil a prípadnej zmeny, resp. rozšírenia možnosti stretávania sa so svojím synom sa sťažovateľ domáhal opakovaným podávaním návrhov na vydanie neodkladných opatrení (napríklad v roku 2022 celkom podaných 11 návrhov vedených okresným súdom pod rôznymi spisovými značkami, pozn.).

21. Reflektujúc predmet napadnutého konania (bod 2 a bod 17 tohto nálezu), je primárne nutné zdôrazniť, že ide o konanie, ktoré si z objektívnych dôvodov zasluhuje zvýšenú pozornosť, keďže sa rozhoduje vo veci starostlivosti o maloleté dieťa a treba dôsledne dbať o ochranu jeho záujmu v zmysle čl. 3 ods. 1, čl. 16 čl. a 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 104/1991 Zb.). Tento aspekt musia mať na zreteli nielen konajúci súd, ale aj rodičia, aby svojimi procesnými návrhmi neprimerane neodďaľovali meritórne rozhodnutie.

22. Podľa názoru ústavného súdu tak napriek správaniu oboch rodičov ako účastníkov napadnutého konania, ktorých vzťah, ako už bolo uvedené, je evidentne ambivalentný, čo sa prejavuje aj v ich neochote dohodnúť sa a čím skôr v záujme ich maloletého dieťaťa svoje nezhody vyriešiť, napadnuté konanie okresného súdu prebiehalo zdanlivo plynule. Z obsahu ústavnej sťažnosti, vyjadrenia mestského súdu a prehľadu procesných úkonov realizovaných v napadnutom konaní, ako aj z vlastnej rozhodovacej činnosti (konania vedené na ústavnom súde pod sp. zn. I. ÚS 153/2022 a II. ÚS 454/2023) ústavný súd zistil, že jednotlivé procesné úkony boli zo strany okresného súdu a následne najmä mestského súdu uskutočňované v primeraných lehotách. Napriek tomu bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že napadnuté konanie vo veci starostlivosti o maloleté dieťa začalo v auguste 2014, a tým sa už jeho samotná dĺžka v trvaní viac ako deväť rokov javí ako neprimeraná a ústavne neakceptovateľná, a to bez ohľadu na niektoré objektívne okolnosti, ktoré nemožno pričítať na ťarchu bývalého okresného súdu ani mestského súdu, ako napr. obdobia, keď sa súdny spis nachádzal mimo ich dispozície v dôsledku rozhodovania súdov vyššej inštancie o opravných prostriedkoch, či obdobie obmedzenej činnosti súdov z dôvodu bezpečnostných opatrení v súvislosti s pandemickou situáciou COVID-19.

23. Z obsahu spisového materiálu je nesporné, že sťažovateľ podal prvý návrh o úpravu rodičovských práv ešte v roku 2014 a prvé meritórne rozhodnutie súdu prvej inštancie sp. zn. 18P/129/2014 z 15. apríla 2019 bolo vydané po viac ako štyroch rokoch, pričom na jeho základe bola vo vzťahu k maloletému dieťaťu realizovaná striedavá osobná starostlivosť (tá prebiehala na základe dohody rodičov ešte pred samotným súdnym rozhodnutím, pozn.). Procesná aktivita oboch rodičov premietnutá do podania riadneho i mimoriadneho opravného prostriedku (rozhodnutie o dovolaní sp. zn. 6Cdo 21/2021 z 24. februára 2022) vyústila do zrušenia odvolacieho rozsudku a vrátenia veci súdu prvej inštancie po rozhodnutí krajského súdu sp. zn. 8CoP 91/2022 z 5. septembra 2022 (k tomu bližšie bod 3 odôvodnenia tohto nálezu). Na základe návrhu matky maloletého [REDAKOVANÉ] o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv podaného 21. augusta 2021 (súčasne s návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia, pozn.) začal mestský súd viesť nové konanie pod sp. zn. 41P/82/2021, s ktorým uznesením z 11. októbra 2022 spojil konanie vedené pod sp. zn. 18P/129/2014 a konanie vedené pod sp. zn. 41P 60/2022 (konanie pôvodne vedené na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 18P/129/2014, ktorému po zrušení rozsudku okresného súdu bola pridelená nová spisová značka, pozn.).

24. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie už len samotnou dĺžkou vykazuje zbytočné prieťahy zapríčinené napriek množstvu vykonaných úkonov zo strany súdu najmä jeho nie dostatočne efektívnym postupom nesmerujúcim dostatočne rýchlo k ukončeniu veci, čím došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru:

25. Domáhať sa ochrany základných práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5 ústavy je možné len v medziach zákona, ktorý tieto ustanovenia vykonáva (čl. 51 ods. 1 ústavy). V napadnutom konaní je „v hre“ styk otca s maloletým synom, ktorý bol neodkladným opatrením dočasne zverený do osobnej starostlivosti matky, teda výkon rodičovských práv otca k maloletému synovi, s ktorým je spojená možnosť jeho výchovného pôsobenia, vytvárania, resp. upevňovania citovej väzby. Je nepochybné, že faktické nedodržiavanie režimu súdom formálne upravených rodičovských práv môže

pri ukrátenej strane viesť k porušeniu rodičovských práv v úrovni zákonnej a v prípadoch zásahu do samotnej podstaty práv aj v rovine ústavnej. Z obsahu spisového materiálu je zrejmé, že pôvodne súdom určená striedavá osobná starostlivosť rodičov o maloletého ■■■■■ sa prakticky realizovala od roku 2015 až do augusta 2021. V dôsledku procesnej iniciatívy matky maloletého dieťaťa začal pôvodne ešte okresný súd konať a rozhodovať v intenciách nových skutkových okolností, pričom nezanedbateľnou súčasťou rozhodovacieho procesu sa stáva aj rešpektovanie vôle a postojov maloletého dieťaťa (s ohľadom na jeho vek 13 rokov), ako aj s ohľadom na vyjadrenie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice z 10. novembra 2023 podané v konaní sp. zn. II. ÚS 454/2023). V konkrétnej veci sťažovateľa je aktuálne jeho styk s maloletým dieťaťom dočasne upravený formou neodkladného opatrenia sp. zn. 41P/82/2021 z 22. septembra 2021 a prebieha bezproblémovo. Subjektívna nespokojnosť sťažovateľa s definovaným „*obmedzeným rozsahom*“ styku s maloletým dieťaťom nedáva potrebný kvalitatívny základ pre vyslovenie porušenia základného práva zaručeného čl. 41 ods. 4 ústavy.

26. Ústavný súd všeobecne k rodinnoprávnej problematike konštatuje, že v súčasnosti existuje široká zhoda – a to aj v medzinárodnom práve – na podpore myšlienky, že pri rozhodovaní príslušných orgánov verejnej moci týkajúcom sa detí musí byť ich najlepší záujem prvoradým hľadiskom rozhodovania. Vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu práva podľa čl. 8 ods.1 dohovoru ústavný súd pripomína judikatúru ESLP, v zmysle ktorej v prípadoch tohoto druhu je zásadným a primárnym hľadiskom predovšetkým záujem dieťaťa, ktorý má dve roviny. Na jednej strane je záujmom dieťaťa zabezpečenie jeho vývoja v zdravom prostredí a na druhej strane zachovanie väzieb s jeho rodinou, ibaže by táto rodina nemala o dieťa vôbec záujem alebo sa ukázala ako nevhodná. Narušenie tejto väzby znamená odrezanie dieťaťa od jeho koreňov. Z toho vyplýva, že záujmu dieťaťa zodpovedá prerušenie rodinných vzťahov len na základe celkom výnimočných okolností, pričom je potrebné vykonať všetko pre zachovanie osobných vzťahov a prípadne, až na to nastane vhodný okamih, pre „obnovu“ rodiny (rozhodnutie ESLP vo veci Gnahoré proti Francúzsku z 19. 9. 2000, sťažnosť č. 40031/98, bod 59; rozhodnutie vo veci Amanalachioai proti Rumunsku z 26. 5. 2009, sťažnosť č. 4023/04, bod 81).

27. Pokiaľ ide o sťažovateľom uplatnenú námietku porušenia jeho základného práva hmotného charakteru zaručeného čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru v príčinnej súvislosti s nečinnosťou a prietahovým postupom mestského súdu, ústavný súd konštatuje, že nezistil takú intenzitu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, ktorá by mala za následok zásah až do samotnej podstaty označeného hmotného práva. K uvedenému záveru dospel ústavný súd aj na základe skutočnosti, že práva a povinnosti sťažovateľa k maloletému dieťaťu sú dočasne upravené formou neodkladného opatrenia a samotná dĺžka napadnutého konania prebiehajúceho od augusta 2021 nepredstavuje zatiaľ zásah do sťažovateľovho práva v požadovanej ústavnoprávnej intenzite. Preto v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu). Pritom neušlo jeho pozornosti, že ústavná sťažnosť v tejto časti bola okrem citácie príslušných článkov ústavy a dohovoru odôvodnená iba citáciou rozsudku ESLP č. 57752/21 z 31. augusta 2023, z ktorej vyvodil porušenie čl. 8 dohovoru.

28. V závere k tejto časti ústavný súd dodáva, že vie pochopiť netrpezlivosť a frustráciu sťažovateľa, že sa s maloletým synom nestretáva podľa svojich predstáv častejšie a intenzívnejšie, avšak na druhej strane by mal rešpektovať aj názor potreby dnes už 13-ročného dieťaťa. Okrem toho každé súdne konanie vyžaduje určité časové obdobie, keď je súd povinný podania účastníkov

naštudovať a vysporiadať sa s nimi. Vo veciach starostlivosti súdu o maloletých súd postupuje podľa Civilného mimosporového poriadku, v ktorom sa uplatňuje zásada materiálnej pravdy a súd je povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí (čl. 6 CMP). To však neznamená, že účastníci mimosporového konania nie sú povinní poskytovať súdu potrebnú súčinnosť (§ 32 CMP) a že by mali jeho konanie a rozhodovanie sťažovať či nedôvodne zdržiavať. Povinnosť súdu zistiť v konaniach podľa Civilného mimosporového poriadku skutočný stav vecí (vyšetrovací princíp) nie je možné naplniť bez súčinnosti účastníkov konania, ako aj subjektov na konaní zúčastnených, preto zákon aj v týchto veciach trvá na naplnení základných procesných povinností (povinnosti tvrdenia právne relevantných skutočností a dôkazná povinnosť) (porov. *Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol.* Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017. s. 157.). To platí aj pre sťažovateľa a jeho námietky vznesené v tejto ústavnej sťažnosti.

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

29. Keďže mestský súd doteraz vo veci nerozhodol, ústavný súd mu podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

30. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 35 000 eur, dôvodiac mimoriadne hrubým a bezdôvodným zásahom do jeho práv, ktoré mestský súd nedokáže žiadnou svojou činnosťou zhojiť. Vzhľadom na konštatovanie porušenia práv sťažovateľa len vo vzťahu k namietanému postupu mestského súdu, konštatovanú nečinnosť a neefektívny postup mestského súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu vrátane neustále podávaných návrhov na vydanie neodkladných opatrení, majúc na zreteli, že cieľom priznania finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 a § 135 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi s ohľadom na doterajšiu dĺžku konania deväť rokov a 4 mesiace ku dňu rozhodnutia ústavného súdu primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 750 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

31. Ústavný súd sťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku tohto nálezu) za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika sťažovateľa) v sume trikrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume trikrát po 12,52 eur, t. j. spolu 699,57 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Náhradu trov právneho zastúpenia ústavný súd priznal tak, ako vyplývala zo spisového materiálu, keď právna zástupkyňa sťažovateľa inú náhradu nepožadovala ani nepredložila potvrdenie, že je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

32. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2023

predsedníčka senátu